

МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ

УДК 352

DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6468/2019.6/17>*Дурман О.Л.*

Херсонський національний технічний університет

ПОНЯТТЯ ТА ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА СТАТУСУ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД В УКРАЇНІ

У статті розглядається поняття та правова характеристика статусу депутатів місцевих рад, які є представниками інтересів громадян певної території. Проаналізовано, що правовий статус депутата місцевої ради визначається як цілісна сукупність взаємоузгоджених елементів, передбачених чинним законодавством, які визначають особливості інституту депутата місцевої ради як представника відповідної територіальної громади, а саме права й обов'язки депутата, джерело і порядок виникнення і припинення відповідних повноважень, відповідальність та гарантії діяльності. Наголошується на тому, що Конституцією, низкою кодексів та законів України, таких як «Про місцеве самоврядування», «Про статус депутатів місцевих рад», передбачено наділення депутата всією повнотою прав, які необхідні для здійснення ним своєї діяльності у відповідній місцевій раді. Тобто нині встановлені досить широкі гарантії, які покликані забезпечити ефективну діяльність представників територіальних громад для захисту її інтересів. Зазначається, що від депутата місцевої ради як представника територіальної громади вимагається наявність високої правової культури, а також загальнолюдських норм моралі, тому пропонується вироблення науково обґрунтованих рекомендацій для навчання депутата щодо вдосконалення форм і методів роботи.

Ключові слова: Конституція, законодавчо-правова основа, місцеве самоврядування, депутати місцевих рад, об'єднані територіальні громади.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Важливою складовою частиною реформи місцевого самоврядування є формування дієвих і спроможних об'єднаних територіальних громад. Інтереси громадян, які мешкають на території об'єднаної громади, представляють обраний голова, депутатський корпус та старости. У населених пунктах, що увійшли до складу об'єднаної громади, право жителів на місцеве самоврядування та надання послуг громадянам забезпечують обрані ними старости.

У цих умовах особливого значення набуває діяльність депутатів місцевих рад, які формують нову місцеву політику. Саме від їхнього професіоналізму залежить якість прийнятих органами місцевого самоврядування рішень, що впливають на якість життя громад.

Кожен староста, кожен депутат місцевої ради та сільський, селищний, міський голова має зробити все можливе задля втілення ідеалів місцевої демократії, закладених у Європейській хартії місцевого самоврядування [1].

Подальший розвиток місцевого самоврядування стане запорукою економічного зростання,

забезпечення регіонального розвитку та підвищення якості життя громадян.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Варто зазначити, що проблеми депутатської діяльності були предметом дослідження багатьох вчених, а саме: І. Лопушинського [2], В. Божка [3], Т. Деруна [4], І. Мищака [5], О. Чернецької [6], Ю. Ковалевської [7], С. Назаренко [8], В. Шарого [9], Ф. Ткачука [10], О. Скакуна [11], О. Радченка [12] та ін.

Формулювання цілей статті. Метою статті є теоретичне дослідження поняття та правової характеристики статусу депутатів місцевих рад в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Пріоритетне місце в системі органів місцевого самоврядування посідають саме місцеві ради. Їх провідна роль забезпечується тим, що депутати місцевих рад обираються безпосередньо територіальною громадою на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування. Представницькі органи місцевого самоврядування виражають волю територіальної

громади, надають їй загальнообов'язковий характер та здійснюють місцеву владу від її імені та в її інтересах. Саме через представницькі органи місцевого самоврядування та депутатів, які входять до їх складу, громадяни здійснюють владу на місцевому рівні, реалізуючи своє право брати участь в управлінні місцевими справами через своїх представників [9].

Правовим статусом депутата міської ради можна вважати його місце і роль у системі правовідносин як представника відповідної територіальної громади у місцевій раді, що визначені і гарантовані чинним законодавством України; при цьому правовий статус депутата місцевої ради зберігається на весь строк дії його мандата [13].

На думку Б. Андресюка, основою правового статусу будь-якої особи є його конституційний статус, де права, свободи та обов'язки в сукупності утворюють єдиний, цілісний та внутрішньо узгоджений комплекс із системними характеристиками [14].

На думку О. Сурилова, ядром правового положення особи є її правовий статус, під яким розуміють систему прав та обов'язків, наданих особі за законом і гарантованих усіма досягненнями суспільства. Поряд з цим у правовий статус особи включається громадянство, загальна правоздатність, гарантії, в т.ч. юридичні, законні інтереси, юридична відповідальність тощо [15, с. 392]. Спеціальні статуси (зокрема, статус депутата місцевої ради) конкретизують загальний правовий статус на рівні окремих соціальних груп, які відрізняються різноманітною галузевою гамою від загального статусу, визначеного Конституцією [10, с. 414].

Таким чином, правовий статус депутата місцевої ради можна визначити як: цілісну сукупність взаємоузгоджених елементів, передбачених чинним законодавством, які визначають особливості інституту депутата місцевої ради як представника відповідної територіальної громади. Такими елементами можна вважати його права й обов'язки (що у своїй сукупності становлять повноваження депутата місцевої ради), джерело і порядок виникнення і припинення відповідних повноважень, відповідальність та гарантії діяльності.

Відповідно до ст. 6 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [16] первинним суб'єктом місцевого самоврядування, основним носієм його функцій і повноважень є територіальна громада села, селища, міста. Згідно зі ст. 140 Конституції України [17], місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою

в порядку, встановленому законом, як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування: сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи. При цьому в основному місцеве самоврядування здійснюється територіальною громадою саме через місцеві ради. Таке провідне місце місцевих рад пояснюється тим, що її склад формується з депутатів, що обираються безпосередньо територіальною громадою і є представниками її інтересів. І саме через місцеві ради як представницькі органи місцевого самоврядування та депутатів, які входять до їх складу, територіальна громада реалізує гарантоване Конституцією України право на місцеве самоврядування.

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» [18] депутат сільської, селищної, міської, районної у місті, районної, обласної ради є представником інтересів територіальної громади села, селища, міста чи їх громад, який відповідно до Конституції України і закону про місцеві вибори обирається на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування на строк, встановлений Конституцією України [16]. Депутат місцевої ради як представник інтересів територіальної громади, виборців свого виборчого округу зобов'язаний виражати і захищати інтереси відповідної територіальної громади та її частини – виборців свого виборчого округу, виконувати їх доручення в межах своїх повноважень, наданих законом, брати активну участь у здійсненні місцевого самоврядування. Також відповідно до ч. 2 ст. 49 ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» [15] депутат представляє інтереси всієї територіальної громади, має всю повноту прав, що забезпечують його активну участь у діяльності ради та утворюваних нею органів, несе обов'язки перед виборцями, радою та її органами, виконує їх доручення.

При цьому певному обсягу повноважень кореспондується відповідний обсяг обов'язків, який покладається на депутата, з метою забезпечення мінімальних гарантій його діяльності в інтересах громади. Зрозумілим є те, що депутат місцевої ради насамперед покликаний відстоювати інтереси відповідного виборчого округу. При цьому з метою збалансованої та ефективної реалізації територіальною громадою свого права на самоврядування законодавцем було закріплено порядок діяльності колегіального представницького органу місцевого самоврядування, до якого входять представники різних виборчих округів. Це дає змогу уникнути лобіювання інтересів певної частки громади і забезпечити рівні можливості

для захисту інтересів громад різних виборчих округів.

Знову слід наголосити на тому, що законодавцем передбачено наділення депутата всією повнотою прав, які необхідні для здійснення ним своєї діяльності у відповідній місцевій раді. Тобто нині встановлені досить широкі гарантії, які покликані забезпечити ефективну діяльність представників територіальних громад для захисту її інтересів.

Відповідно до ч. 3–5 ст. 49 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» [15] на час сесій, засідань постійних комісій рад, а також для здійснення депутатських повноважень в інших передбачених законом випадках депутат звільняється від виконання виробничих або службових обов'язків з відшкодуванням йому середнього заробітку за основним місцем роботи та інших витрат, пов'язаних з депутатською діяльністю, за рахунок відповідного місцевого бюджету. Депутат зобов'язаний брати участь у роботі сесій ради, засідань постійної та інших комісій ради, до складу яких його обрано. У разі пропуску депутатом протягом року більше половини пленарних засідань ради або засідань постійної комісії, невиконання ним без поважних причин рішень і доручень ради та її органів відповідна рада може звернутися до виборців з пропозицією про відкликання такого депутата у встановленому законом порядку.

Також згідно з ч. 1, 2 ст. 6 ЗУ «Про статус депутатів місцевих рад» [17], депутат місцевої ради здійснює свої повноваження, не пориваючи з виробничою або службовою діяльністю. Депутат місцевої ради, обраний секретарем сільської, селищної, міської ради, головою, заступником голови районної, обласної, районної у місті ради, працює у відповідній раді на постійній основі і не може суміщати свою службову діяльність з іншою роботою, у тому числі на громадських засадах (за винятком викладацької, наукової та творчої у позаробочий час), займатися підприємницькою діяльністю, одержувати від цього прибуток, якщо інше не передбачено законом.

При цьому відповідно до ст. 7 ЗУ «Про статус депутатів місцевих рад» [17] депутат місцевої ради, який перебуває на посаді керівника місцевого органу виконавчої влади чи на іншій посаді, на яку поширюються вимоги Конституції та законів України щодо обмеження сумісництва, не може поєднувати свою службову діяльність на цій посаді з посадою сільського, селищного, міського голови, секретаря сільської, селищної, міської ради, голови та заступника голови районної у

місті, районної, обласної ради, а також з іншою роботою на постійній основі в рада, їх виконавчих органах та апараті. Депутат місцевої ради не може використовувати свій депутатський мандат у цілях, не пов'язаних з депутатською діяльністю. Депутат місцевої ради не може мати іншого представницького мандата.

Вищезазначена законодавча конструкція передбачає, що суспільна користь від виконання депутатом як представником територіальної громади своїх повноважень є вищою, аніж від виконання ним виробничих або службових обов'язків. При цьому соціальна вагомість статусу депутата не лише надає право бути обраним до складу комісії ради, до яких його обрано, але і зобов'язує брати участь у їх роботі. При цьому невиконання відповідного обов'язку є підставою для подальшої процедури відкликання депутата виборцями територіальної громади, наслідком якої є припинення повноважень депутата. Така можливість відкликання депутата територіальною громадою за невиконання ним своїх обов'язків є важливою гарантією захисту від зловживань депутатом своїм статусом. Встановлені обмеження щодо несумісності статусу депутата місцевої ради з деякими посадами та видами діяльності є необхідним механізмом забезпечення використання депутатом своїх повноважень виключно з метою здійснення обов'язків, передбачених його статусом, і в інтересах територіальної громади [19].

Відповідно до ч. 1–3 ст. 4 ЗУ «Про статус депутатів місцевих рад» [17] відповідні повноваження набуваються депутатом у результаті обрання його до відповідної місцевої ради і починаються з моменту офіційного оголошення відповідною територіальною виборчою комісією на сесії ради рішення про підсумки виборів та визнання повноважень депутатів. Повноваження депутата місцевої ради, обраного замість того депутата, який вибув, або на повторних виборах починаються з дня заслуховування на черговому після виборів депутата місцевої ради пленарному засіданні відповідної місцевої ради повідомлення територіальної виборчої комісії про підсумки виборів.

Тобто єдиною підставою виникнення повноважень депутата місцевої ради є відповідне волевиявлення територіальної громади. Чинним законодавством України не передбачено спадкування статусу депутата місцевої ради, його призначення не за результатами виборів тощо. Саме така підстава виникнення повноважень депутата місцевої ради є втіленням конституційного принципу, згідно з яким єдиним джерелом влади в Україні є

народ (у цьому разі – у формі територіальної громади) і яскравим виявом реального демократизму.

Відповідно до ч. 1 ст. 9 ЗУ «Про статус депутатів місцевих рад» [16] після набуття депутатом місцевої ради повноважень йому видаються посвідчення і нагрудний знак. І хоч посвідчення і нагрудний знак депутата є насамперед документом і відзнакою, що засвідчують повноваження депутата, вони несуть певне морально-етичне навантаження. Чинним законодавством України встановлені також вимоги депутатської етики. Зокрема, під час здійснення своїх повноважень депутат зобов'язується:

1) керуватися загальнодержавними інтересами та інтересами територіальної громади чи виборців свого виборчого округу, від яких його обрано;

2) не використовувати депутатський мандат в особистих інтересах чи в корисливих цілях;

3) керуватися у своїй діяльності та поведінці загально визнаними принципами порядності, честі і гідності;

4) не розголошувати відомостей, що становлять державну або іншу таємницю, яка охороняється законом, інших відомостей з питань, що розглядалися на закритих засіданнях ради чи її органів і не підлягають за їх рішенням розголошенню, та відомостей, які стосуються таємниці особистого життя депутата місцевої ради або виборця, що охороняється законом чи стали йому відомі у зв'язку з його участю в депутатських перевірках;

5) не допускати образливих висловлювань, не використовувати у публічних виступах недостовірні або неперевірені відомості стосовно органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ і організацій, їх керівників та інших посадових чи службових осіб, депутатських груп, фракцій, окремих депутатів місцевих рад;

6) не приймати будь-яких гонорарів, подарунків, не отримувати винагород безпосередньо чи опосередковано за дії, пов'язані зі здійсненням ним депутатських повноважень.

Вищезазначене є свідченням того, що від депутата місцевої ради як представника територіальної громади вимагається наявність високої правової культури, а також загальнолюдських норм моралі.

Гарантії діяльності депутата місцевої ради є невід'ємним елементом правового статусу депутата і являють собою систему організаційно-правових заходів, що забезпечують ефективне здійснення депутатами місцевих рад своїх повноважень. О. Радченко зауважує, що залежно від

характеру гарантії депутатської діяльності можна розподілити на дві групи: загальні та спеціальні. Загальні гарантії не спрямовані безпосередньо на створення оптимальних умов діяльності депутатів місцевих рад, а забезпечують їх побіжно, впливаючи на суспільство в цілому. Спеціальні гарантії мають суто юридичний зміст, «вузьке» спрямування і спеціально закріплені в чинному законодавстві України [11].

При цьому гарантіями загального характеру є демократичний, правовий, соціальний характер української держави, конституційне закріплення народовладдя, рівності і рівноправності, гласності, політичного та ідеологічного плюралізму, закріплення і гарантування місцевого самоврядування, відповідний рівень інформаційного розвитку, рівня освіти, культури, правової культури [20]. Спеціальні гарантії діяльності депутатів місцевих рад визначаються Конституцією України, Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [15], ЗУ «Про статус депутатів місцевих рад» [16], іншими нормативно-правовими актами (наприклад, Кодексом законів України про працю [21], Кримінальним кодексом України [22], Кодексом України про адміністративні правопорушення [23] тощо).

Нині система гарантій діяльності депутатів місцевих рад закріплена ЗУ «Про місцеве самоврядування в Україні» [15] та ЗУ «Про статус депутатів місцевих рад» [17]. При цьому механізм їх практичної реалізації може бути закріплено іншими нормативно-правовими актами, зокрема, рішеннями відповідної місцевої ради.

Слід погодитись з класифікацією гарантій діяльності депутатів місцевих рад, запропонованою С. Серьогіною, яка виокремлює особисті, організаційні, соціальні та трудові гарантії. Особистими гарантіями є [24]:

1) депутатський імунітет:

– право порушення кримінальної справи проти депутата місцевої ради мають тільки суд або прокурор;

– застосування запобіжного заходу щодо депутата у вигляді підписки про невиїзд чи взяття під варту можливе виключно судом;

– про кримінальне переслідування депутата має бути поінформована відповідна місцева рада;

2) депутатський індемнітет:

– звільнення депутата від відповідальності за виступи на засіданнях відповідної місцевої ради та її органів під час виконання своїх повноважень.

Організаційними гарантіями, за словами [23], є такі:

1) звільнення від виробничих або службових обов'язків для виконання депутатських повноважень;

2) надання відстрочки від призову на строкову військову чи альтернативну службу;

3) звільнення від проходження навчальних зборів;

4) забезпечення необхідною інформацією, надання юридичної допомоги, організація вивчення депутатами законодавства, досвіду роботи місцевих рад;

5) право на отримання і поширення інформації;

6) сприяння місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, керівниками підприємств, установ, організацій державної і комунальної форм власності в організації прийому громадян, звітів депутатів перед виборцями, створенні інших умов, необхідних для депутатської діяльності;

7) сприяння депутату в організації виконання доручень виборців;

8) право на невідкладний прийом тощо.

До соціальних гарантій, на думку дослідників, можна віднести такі організаційно-правові заходи, як:

1) грошова компенсація депутату місцевої ради у зв'язку із виконанням своїх повноважень;

2) право на безкоштовний проїзд;

3) право на отримання протягом шести місяців середньої заробітної плати, яку депутат отримував під час роботи на виборній посаді в раді на період працевлаштування після закінчення його повноважень (при цьому доречним буде зауважити, що оплата праці депутатів місцевих рад у зарубіжних країнах за виконання ними своїх депутатських повноважень практично не здійснюється).

Трудові гарантії, як правило, стосуються здебільшого тих депутатів, які працюють у місцевій раді на постійній основі. Такими гарантіями є [25]:

1) надання попередньої чи рівноцінної роботи (посади) на тому самому чи іншому (за згодою депутата) підприємстві, установі, організації після закінчення строку депутатських повноважень;

2) зарахування часу роботи у місцевій раді до загального, безперервного чи спеціального стажу роботи.

Слід зауважити, що вищезазначена класифікація включає гарантії депутатської діяльності, передбачені не лише спеціальним законодавством з питань регулювання статусу депутата місцевої ради, а й іншими правовими актами. Причому

деякі з вищезазначених гарантій характерні також для народних депутатів, державних службовців тощо. У такому разі на особливу увагу заслуговують гарантії діяльності депутата місцевої ради, визначені спеціальним законодавством [26].

Зокрема, ЗУ «Про статус депутатів місцевих рад» передбачені такі гарантії депутатської діяльності:

1) непорушність повноважень депутата місцевої ради та забезпечення умов для їх здійснення;

2) особливості повідомлення про підозру у вчиненні кримінального правопорушення депутату місцевої ради;

3) звільнення депутата місцевої ради від виробничих або службових обов'язків для виконання депутатських повноважень;

4) охорона трудових та інших прав депутата місцевої ради;

5) підвищення професійного рівня депутатів місцевих рад;

6) право депутата місцевої ради на безоплатний проїзд;

7) надання депутату місцевої ради інформаційної та юридичної допомоги;

8) відповідальність за невиконання вимог закону щодо забезпечення гарантій депутатської діяльності.

Згідно з вищезазначеними законодавчими положеннями, депутатам надається час та організаційна можливість реального здійснення своїх повноважень. Відповідні гарантії спрямовані на забезпечення ефективного захисту інтересів відповідної територіальної громади.

Вищезазначені гарантії діяльності депутата місцевої ради є необхідною складовою частиною правового статусу депутата. Вони забезпечують реальну можливість ефективного здійснення депутатами своїх повноважень, захист інтересів відповідної територіальної громади, підкреслюють суспільну вагомість депутатської діяльності тощо.

Висновки із цього дослідження і подальші перспективи в цьому напрямі. Отже, правовий статус депутатів місцевих рад являє собою на рівні місцевого самоврядування зумовлену функціями і компетенцією місцевих рад правову природу депутатського мандата, його особливості, зміст та завдання визначеного строку його виникнення, дії та припинення в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці, в якій утворюється рада місцевого самоврядування; повноважень депутата, визначених законом, видів його відповідальності, а також гарантій депутатської діяльності.

Слід зазначити, що депутат місцевої ради організує свою діяльність самостійно з урахуванням загальнодержавних інтересів, наказів виборців, звернень громадян, планів роботи місцевої ради та її органів, заходів, що проводяться на території ради, виборчого округу, своєї програми депутатської діяльності, проблем, які потребують уваги депутата, його особистих планів і можливостей.

Депутат є вільним у виборі конкретних форм і методів депутатської діяльності за умови їх відповідності закону. Ради та їх органи не мають права змінювати межі й характер депутатської діяльності, встановлені законом. Велике значення має підвищення кваліфікації або навчання депутата практики депутатської діяльності з метою вироблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення форм і методів роботи.

Список літератури:

1. Європейська хартія місцевого самоврядування, м. Страсбург, 15 жовтня 1985 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_036.
2. Лопушинський І.П. Що має знати депутат місцевої ради: Книга III. Бюджетний процес на місцевому рівні. Київ : Інститут Політичної Освіти, 2016. 240 с.
3. Божко В.М. Права та обов'язки депутатів місцевих рад. URL: http://lgdc.org.ua/sites/default/files/library/prava_at_obovyazky_deputativ_miscevyh_rad.pdf.
4. Дерун Т.М. Навчальний посібник для депутатів місцевих рад об'єднаних територіальних громад. Видання друге. Асоціація міст України. Київ : ТОВ «Підприємство «ВІЕНЕЙ». 2017. 164 с.
5. Мишак І.М. Механізми контролю громади за діяльністю депутатів місцевих рад в Україні та Польщі (порівняльно-правовий аналіз). *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2016. № 1. С. 56–61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzizvru_2016_1_11.
6. Чернецька О.В. Конституційно-правовий статус депутатів місцевих рад за законодавством України : монографія. Київ : ВД «Скіф». КНТ. 2008. 144 с.
7. Ковалевська Ю. Основні завдання професійного розвитку посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад. *Місцеве самоврядування та регіональний розвиток в Україні*. 2013. № 4. С. 9–12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mcrru_2013_4_8.
8. Назаренко С.В. Щодо статусу депутатів місцевих рад: конституційно-правовий аспект. *Університетські наукові записки*. 2007. № 4. С. 55–61. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2007_4_10.
9. Шарий В.І. Впровадження системи управління якістю в діяльність депутатів місцевих рад України. *Університетські наукові записки*. 2010. № 3. С. 215–222. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2010_3_37.
10. Ткачук А.Ф. Діяльність органів місцевого самоврядування та депутатів сільської, селищної, міської ради (навчальний модуль). Київ : ІКЦ «Легальний статус», 2016. 80 с.
11. Скакун О.Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків : Консум, 2000. 704 с.
12. Радченко О.І. Статус народного депутата України: проблеми теорії і правового регулювання : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Київ. 2005. 19 с.
13. Надежденко А.О. Окремі питання статусності та повноважень депутата міської ради. URL: http://www.dy.nauka.com.ua/pdf/11_2018/22.pdf.
14. Андресюк Б.П. Місцеве самоврядування в сучасній Україні: проблеми і перспективи. Київ : СтилоС. 1997. 231 с.
15. Сурилов А.В. Теория государства и права. Одесса : Вища школа, 1989. 439 с.
16. Про місцеве самоврядування : Закон України від 21 травня 1997 року № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/print>.
17. Конституція України : Основний Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*, 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
18. Про статус депутатів місцевих рад : Закон України від 11 липня 2002 року № 93-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93-15>.
19. Чого не знає депутат? Київ, 2016. 92 с.
20. Що має знати депутат місцевої ради: Книга 1. Київ. 2010. С. 116.
21. Кодекс законів України про працю. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
22. Кримінальний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
23. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.
24. Серьогіна С.Г. Особливості правового статусу депутатів місцевих рад та посадових осіб місцевого самоврядування. Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів : монографія / за ред. Ю.М. Тодики. 2009. С. 324–345.

25. Основні гарантії депутатської діяльності. URL: http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/literatura/dergh_bud/35.php.

26. Місцеве самоврядування в Україні: теорія і практика : посібник для депутатів місцевих рад та сільських, селищних, міських голів. Одеса, 2016. 736 с.

Durman O.L. CONCEPT AND LEGAL CHARACTERISTICS OF THE STATUS OF DEPUTIES OF LOCAL COUNCILS IN UKRAINE

The article discusses the concept and legal characteristics of the status of deputies of local councils who are representatives of the interests of citizens of a certain territory, elected directly by the territorial community on the basis of common, equal, direct suffrage by secret ballot. Representative bodies of local self-government express the will of the territorial community, make it generally binding and exercise local authority on their behalf and in their interests. It is through the representative bodies of local self-government and deputies that are members of them that citizens exercise power at the local level, exercising their right to participate in managing local affairs through their representatives. It is analyzed that the legal status of a deputy of a local council is defined as an entire set of mutually agreed elements provided for by the current legislation that defines the features of the institution of a deputy of a local council as a representative of the relevant territorial community, namely the rights and obligations of the deputy, the source and procedure for the emergence and termination of authority, responsibility and guarantees of activities. It is noted that the Constitution, a number of codes and laws of Ukraine, such as: "On Local Self-Government", "On the Status of Deputies of Local Councils" provide for the vesting of a deputy with the full range of rights that are necessary for him to carry out his activities in the relevant local council. That is, so far broad guarantees have been established that are designed to ensure the effective activity of representatives of territorial communities to protect its interests. It is noted that a representative of a local council as a representative of a territorial community is required to have a high legal culture, as well as universal moral standards, therefore it is proposed to develop scientifically sound recommendations for training a deputy in improving the forms and methods of their work. Review that the deputy is free to choose specific forms and methods of deputy activity, provided, that they are in accordance with the law, in turn, the councils and their bodies do not have the right to change the boundaries and nature of deputy activity established by law.

Key words: Constitution, legislative base, local government, deputies of local councils, united territorial communities.